

POSTANOWIENIE

Dnia 15 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Elżbieta Karska

w sprawie ze skargi A. M. i P. M.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie sygn. I ACa 679/23

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej
i Spraw Publicznych w dniu 15 października 2025 r.

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie toczącym się pod sygnaturą akt I ACa 679/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącym A. M. i P. M. sumę pieniężną w wysokości po 2 000 (dwa tysiące) złotych za okres od 13 marca 2023 r. do dnia 8 września 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżących A. M. i P. M. kwot po 200 (dwieście) zł uiszczonych tytułem opłaty sądowej od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżących A. M. i P. M. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia**

od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Marek Dobrowolski Paweł Wojciechowski Elżbieta Karska

UZASADNIENIE

A. M. i P. (dalej: „skarżący”) w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 8 września 2025 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Krakowie) wnieśli o (1) stwierdzenie, że w postępowaniu zawisłym przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. akt I ACa 679/23 nastąpiła przewlekłość postępowania, (2) przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżących sumy pieniężnej w łącznej wysokości 8 000 zł tj. po 4 000 zł, (3) przyznanie skarżącym kosztów przedmiotowego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżący wskazali, że przez okres ponad trzydziestu jeden miesięcy od dnia wpływu apelacji nie został wyznaczony termin rozpoznania apelacji.

W odpowiedzi Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi, a w przypadku jej uznania o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki,

jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy.

Ten utrwalony standard orzecznicy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21)

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia

Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadiu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania apelacyjnego pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Z analizy akt wynika, że apelacja pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 8 grudnia 2022 r. sygn. akt I C 2484/21, wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 13 marca 2023 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Krakowie k. 155). 16 marca 2023 r. wylosowano sędziego referenta (k. 157). 20 marca 2023 r. wydano zarządzenie o zawiadomieniu stron (pełnomocników) o składzie rozpoznającym sprawę i nakazano odpis apelacji doręczyć pełnomocnikowi strony przeciwnej (k.108). Powyższe zarządzenie wykonano 3 kwietnia 2023 r. (k. 108). 18 kwietnia 2023 r. wpłynęła odpowiedź powodów na apelację pozwanego (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Krakowie k. 163). Zarządzeniem z 20 kwietnia 2023 r. sędzia referent nakazał złożyć akta do archiwum w oczekiwaniu na wyznaczenie terminu rozprawy, celem rozpoznania apelacji pozwanego według kolejności wpływu (k. 184). Zarządzeniem z 14 listopada 2023 r. nakazano poinformować powodów, że sprawa oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnie z kolejnością wpływu (k. 185). Zarządzenie zostało wykonane 15 listopada 2023 r. 4 kwietnia 2025 r. wpłynęło pismo pozwanego z 31 marca 2025 r. zawierające wnioski dowodowe

(data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Krakowie k. 188). Zarządzeniem z 15 kwietnia 2025 r. nakazano wezwać pełnomocnika powodów do ustosunkowania się co do pisma pozwanego z 31 marca 2025 r. w terminie 10 dni. Zarządzenie wykonano 16 kwietnia 2025 r. (k.196). 28 kwietnia 2025 r. (data prezentaty Sadu Apelacyjnego w Krakowie) wpłynął wniosek powodów o wyznaczenie terminu rozprawy (k. 199). 30 kwietnia 2025 r sędzia referent nakazał poinformować pełnomocnika powodów, iż termin rozprawy zostanie wyznaczony zgodnie z porządkiem wynikającym z kolejności rozpoznawania napływających do Sądu II instancji apelacji, natomiast w chwili obecnej określenie terminu, w którym będzie rozpoznawana apelacja strony pozwanej, z powyższej przyczyny nie jest możliwe (k.200). Zarządzeniem z 19 maja 2025 r. nakazano złożyć akta w archiwum w oczekiwaniu na termin rozprawy, wskazano, że sprawa podlega rozpoznaniu w składzie jednoosobowym oraz zarządzono posiedzenie zdalne (k. 203). 16 maja 2025 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego w Krakowie k. 204) wpłynęło pismo procesowe powodów – częściowe cofnięcie pozwu (k. 204). Zarządzeniem z 21 maja 2025 r. nakazano złożyć akta w dalszym ciągu w archiwum w oczekiwaniu na wyznaczenie terminu rozprawy zgodnie z kolejnością wpływu.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie wystąpiła przewlekłość postępowania.

Od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w Krakowie w dniu 13 marca 2023 r. (k. 692) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania tj. 8 września 2025 r. k. 3 akt I NSP 395/25) upłynęło 30 miesięcy. Sąd Apelacyjny w Krakowie w tym okresie podejmował jedynie czynności techniczne mające na celu organizację postępowania tj. wylosowanie sędziego referenta i doręczenie odpisu apelacji stronie przeciwnej. Należy zwrócić uwagę, że odpis apelacji pozwanego nieobarczonej brakami formalnymi został przesłany pełnomocnikowi powodów 3 kwietnia 2023 r. (k. 158). Odpowiedź na apelację wpłynęła 18 kwietnia 2023 r. (k. 163) i właściwie od tamtej pory sprawa pozostaje złożona w archiwum

w oczekiwaniu na wyznaczenie terminu rozprawy. Co więcej w niniejszej sprawie w dalszym ciągu nie został wyznaczony termin rozprawy.

Odnosząc się do stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie zaznaczyć należy, że jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, znaczny i stale rosnący wpływ spraw oraz niewystarczająca obsada sędziów i problemy kadrowe nie usprawiedliwiają przewlekłości postępowania i okoliczność ta nie zwalnia państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20, z 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; z 23 marca 2022 r., I NSP 48/22). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r. I NSP 119/23).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie za sygn. akt I ACa 679/23 wystąpiła przewlekłość postępowania.

Orzekając o przyznaniu skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumy pieniężnej Sąd Najwyższy przyznał na rzecz skarżących sumę pieniężną w wysokości po 2 000,00 zł na rzecz każdego z nich. Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość.

Powyższe oznacza, że niezależnie od tego, że stwierdzenie przewlekłości postępowania dotyczyło wyłącznie postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, to do obliczenia sumy pieniężnej należało wziąć pod uwagę cały okres trwania postępowania, który od wniesienia pozwu z 19 sierpnia 2021 r. do dnia wniesienia skargi 8 września 2025 r. wyniósł ponad 4 lata.

O zwrocie na rzecz skarżących opłaty sądowej od skargi w kwocie po 200,00 zł orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.

O kosztach zastępstwa procesowego (wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 240 zł), Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z 394¹ § 3 k.p.c. i art. 8 ust. 2 u.s.p.p. w zw. z § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. Dz.U. z 2023 r. poz. 1935 ze zm.).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.